

SAMENVATTING VAN HET LUCHT-KLIAMAAT- ENERGIEPLAN 2030 VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

ENVIRONNEMENT.BRUSSELS

HET BRUSSELS GEWEST STIPPELT ZIJN TRAJECT NAAR KOOLSTOFNEUTRALITEIT IN 2050 UIT.

Het klimaat verandert en dit vormt een bedreiging voor ons Gewest en voor de gezondheid van de inwoners. Wat de klimaatverandering betreft, is het klokslag twaalf. We moeten nu actie ondernemen, zodat het voor iedereen aangenaam blijft om in de toekomst in Brussel te wonen. De formule is eenvoudig: om de klimaatverandering onder controle te krijgen, moeten we vanaf vandaag onze uitstoot van broeikasgassen drastisch verminderen.

Dit nieuwe Lucht-, Klimaat- en Energieplan loodst het Gewest aan de hand van talrijke maatregelen naar koolstofneutraliteit in 2050, met een tussenstap in 2030. Dat is het jaar waarin we onze uitstoot van broeikasgassen met de helft zullen hebben verminderd. Binnenkort zal Brussel niet meer afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen, dankzij geïsoleerde woningen met efficiënte, koolstofarme verwarmingssystemen. De mobiliteit zal schoon zijn en de lucht schoner. De hoeveelheid niet-gesorteerd afval, dat niet wordt gerecycleerd, zal verwaarloosbaar zijn. Dankzij vegetatie en een beter regenwaterbeheer zal de stad frisser zijn.

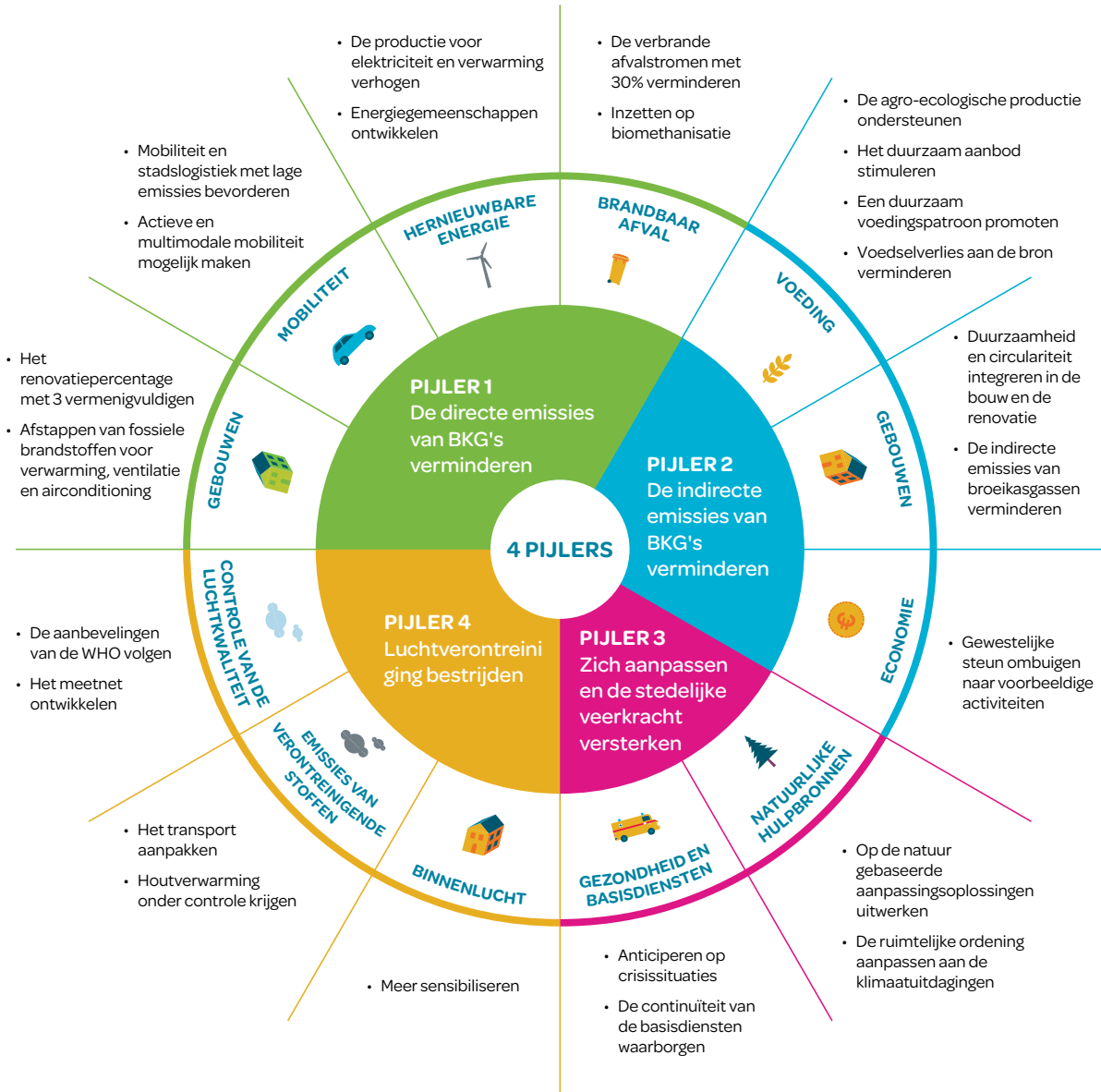
Deze klimaattransitie is essentieel en solidair omdat, zoals de sociale actoren bepleiten, de kwetsbaarheid van diegenen die al kwetsbaar zijn vergroot wanneer er geen klimaatactie wordt ondernomen. Er zijn dan ook verschillende maatregelen uitgewerkt om in het bijzonder de huishoudens met een laag inkomen te ondersteunen (premies, renteloze leningen, sociaal tarief enzovoort). Onze onafhankelijkheid van fossiele brandstoffen en de renovatie van energiezeven zullen de kwetsbaarheid van huurders voor de prijsstijging van fossiele brandstoffen ook sterk verminderen. Het is van essentieel belang dat de klimaattransitie eerlijk verloopt en dat niemand in de kou blijft staan.

Het Lucht-, Klimaat- en Energieplan is ons kompas, zodat wij allemaal, openbare instellingen, handelszaken, ondernemingen, burgers enzovoort, samen vooruitgang kunnen boeken en onze collectieve doelstelling kunnen bereiken die is vastgelegd in het Klimaatakkoord van Parijs. Het traject naar een duurzamer, gezonder en rechtvaardiger gewest is nu uitgestippeld. Met dit plan maken wij van de toekomst van de Brusselaars de spil van ons stadsproject. Brussel verandert van paradigma om al zijn inwoners een nieuwe leefomgeving te bieden met meer respect voor de mens en de planeet.

Alain MARON,
Brussels minister van Klimaattransitie en Leefmilieu

LUCHT-KLIMAAT-ENERGIEPLAN (LKEP) VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST 2030

De gewestelijke uitstoot van broeikasgassen (BKG) tegen 2030 met 47% verminderen ten opzichte van 2005

6 VOORWAARDEN OM TE SLAGEN

EEN NIEUW LKEP

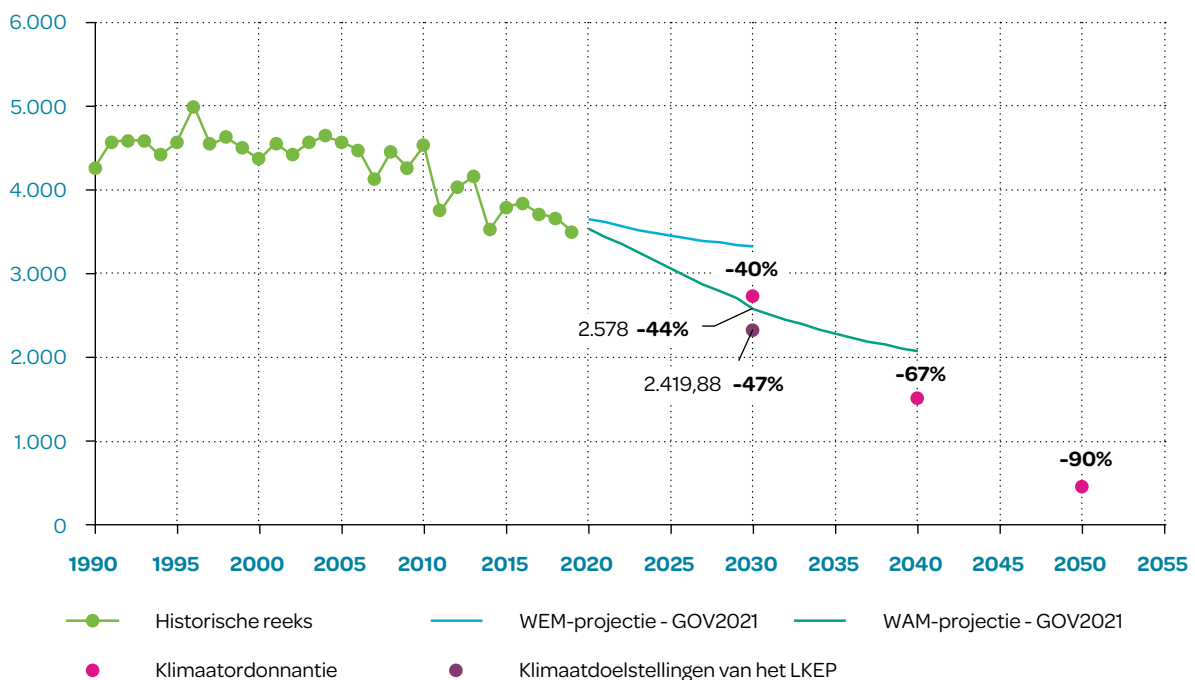
Het Brusselse Lucht-Klimaat-Energieplan (LKEP) is het gewestelijke stappenplan voor actie tegen de klimaatverandering. Dit nieuwe LKEP vormt een aanvulling op en versterking van het bestaande gewestelijke beleid inzake lucht, klimaat en energie met het oog op een eerlijke en duurzame transitie.

DE VIER KERNUITDAGINGEN VAN HET LKEP

1. **De klimaatverandering temperen** door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, hetzij rechtstreeks geproduceerd in het gewest, hetzij onrechtstreeks via wat plaatselijk wordt verbruikt maar buiten het gewest wordt geproduceerd;
2. **Zich aanpassen aan de gevolgen van de klimaatverandering** om de levenskwaliteit in stand te houden en te verbeteren, en tegelijk de mogelijkheid te bieden zich aan te passen aan huidige en toekomstige schokken;
3. **De luchtverontreiniging verminderen** om levens te redden en de gezondheid van alle gebruikers in het gewest te beschermen;
4. **Een eerlijke en inclusieve transitie bewerkstelligen** om energiearmoede te bestrijden en de meest kwetsbaren te ondersteunen.

HOGERE AMBITIES TEGEN 2030

Het Brussels Gewest heeft zijn uitstoot van broeikasgassen al met bijna 25% verminderd ten opzichte van 2005. De ambitie was om in 2030 een vermindering van ten minste 40% en in 2050 een vermindering van ten minste 90% ten opzichte van 2005 te bereiken, om zo koolstofneutraal te worden. Maar de urgentie van de klimaatverandering dwingt ons het tempo op te voeren. Daarom heeft de EU de bindende streefcijfers voor 2030 voor elke lidstaat herzien. Het doel van dit nieuwe LKEP is bij te dragen tot de aanvullende inspanningen en in 2030 **een vermindering van de broeikasgasemissies met ten minste 47% te bereiken** ten opzichte van 2005.

EEN VERSTERKT KLIMAATKADER

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft gewestelijke sectorale beleidslijnen die worden vertaald in verschillende strategieën en plannen: bijvoorbeeld Good Food voor voeding, Good Move voor mobiliteit, RENOLUTION voor de renovatie van gebouwen, The Shifting Economy voor de economische transitie enzovoort. Het LKEP vult deze plannen aan en ondersteunt ze om klimaatgerelateerde maatregelen te versterken, zodat het gewest ambitieuzere resultaten kan bereiken.

DE BELANGRIJKSTE DOELSTELLINGEN VAN HET NIEUWE LKEP

Lucht

- Naleving van de meest recente aanbevelingen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voor schone lucht, vooral met betrekking tot fijne deeltjes (PM 10, PM 2,5) en stikstofdioxide (NO₂).

Klimaat

- Een vermindering **van ten minste 47%** tegen 2030 en van 90% tegen 2050 van de directe uitstoot van broeikasgassen, die voor 90% bestaan uit CO₂
- Koolstofneutraliteit voor overheidsgebouwen tegen 2040
- Versterking van de aanpassingsmaatregelen om het gewest weerbaarder te maken tegen de gevolgen van de klimaatverandering.

Energie

- **Een EPB-niveau C+**, d.w.z. een gemiddeld primair energieverbruik van 100 kWh/m²/jaar, voor sociale woningen tegen 2040, en voor het volledige Brusselse woningbestand tegen 2050. Met andere woorden, een drievoudige vermindering van het huidige gemiddelde verbruik.
- **Energieneutraliteit bereiken** voor verwarming, productie van sanitair warm water, koeling, verlichting en elektriciteit, tegen 2040 voor openbare gebouwen, en tegen 2050 voor het gehele tertiaire gebouwenbestand.

VIER PRINCIPES VAN ACTIE

Het klimaatprobleem gaat niet alleen over het milieu. Het heeft gevolgen voor de gehele leefomgeving: huisvesting, mobiliteit, consumptie, werkgelegenheid, gezondheid... Daarom ligt ze aan de grondslag van alle maatregelen in het LKEP.

1. **De ambitie:** gezien de urgentie van deze uitdagingen, en de mogelijkheden die ze bieden, is niets doen geen optie. De maatregelen zijn ambitieus, de uitvoering ervan moet doeltreffend zijn en de effecten ervan moeten regelmatig worden geëvalueerd in functie van de situatie.
2. **Sociale rechtvaardigheid:** handelen voor het klimaat betekent ook handelen voor sociale rechtvaardigheid, vooral omdat mensen in armoede het meest te lijden hebben onder de gevolgen van de klimaatverandering en de uitputting van de natuurlijke hulpbronnen.
3. **Gedeeld bestuur:** elke actie moet worden bekeken in het licht van de gevolgen ervan voor het klimaat en de levenskwaliteit. Overheidsbesturen, gemeenten, verenigingen, burgergroeperingen... Iedereen is betrokken, iedereen moet meedoen. Vooral de overheid heeft de plicht het goede voorbeeld te geven.
4. **Globale aanpak van de milieuproblematiek:** actie ondernemen voor het klimaat betekent ook rekening houden met alle andere aspecten van het milieu, zoals biodiversiteit, water, bodem of groene ruimten.

PIJLER 1 – VERMINDEREN VAN DE DIRECTE UITSTOOT VAN BROEIKASGASSEN

De verwarming en de koeling van gebouwen zijn, samen met mobiliteit, de belangrijkste oorzaken van broeikasgasemissies in het Brussels Gewest: hier moet dus prioritair actie worden ondernomen. Het nieuwe LKEP bouwt voort op bestaande beleidslijnen om ambitieuzere en sociaal rechtvaardigere resultaten te bereiken met het oog op de doelstellingen voor 2030.

ACTIES MET BETREKKING TOT GEBOUWEN

De meeste gebouwen in Brussel zijn oud en aan renovatie toe. De sector is verantwoordelijk voor 54% van de directe broeikasgasemissies van het Gewest. Vooral de woningen zijn slecht of helemaal niet geïsoleerd en hebben elektrische en verwarmingssystemen die veel te veel energie verbruiken. Om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en de levenskwaliteit van de gebruikers te verbeteren, wil het Gewest:

- **De energiebehoeften van gebouwen verminderen** door het aantal renovaties en de kwaliteit ervan sterk te verhogen. Het doel is het renovatietempo met een factor drie te verhogen. Dit zal geoperationaliseerd worden door de renovatiestrategie [RENOLUTION](#).
- **De emissies van verwarmings-, ventilatie- en klimaatregelingsinstallaties verminderen** door geleidelijk af te stappen van fossiele brandstoffen en gebruik te maken van hernieuwbare energiebronnen, hoofdzakelijk zonne-energie (warmtepompen, fotovoltaïsche en thermische zonne-energie).

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN HET LKEP

1. Op het vlak van renovatie

- Een verplicht EPB-certificaat voor alle gebouwen (woningen en kantoren) in 2025, met inbegrip van woningen in mede-eigendom.
- Een systeem van verplichte progressieve renovatie van woningen, van zeer slecht geïsoleerde woningen binnen 10 jaar: gebouwen met een huidige EPB-waarde F en G moeten tegen 2033 klasse E bereiken en alle gebouwen moeten tegen 2045 ten minste klasse C bereiken.
- Aanpassing van het premiesysteem, vanaf 2024, om ambitieuze isolatiemaatregelen, gegroepeerde renovatie en de productie van warmte door middel van hernieuwbare energie te ondersteunen.

- Herziening van de onroerendgoedbelasting om energie-investeringen in gebouwen aan te moedigen.
- Afstemming van verschillende beleidslijnen inzake stadsplanning en aanpassing van het regelgevingskader voor stadsplanning en erfgoed om energierenovatie te vergemakkelijken.
- Verplichting om tegen 2027 een renovatieplan voor mede-eigendommen uit te voeren, aangevuld met steun- en financieringsregelingen.
- Verplichting voor overheidsinstanties om in 2024 een algemene langetermijnstrategie te bepalen voor de renovatie van het gebouwenbestand, om tegen 2040 koolstofneutraliteit van overheidsgebouwen te bereiken.
- Ontwikkeling van renovatieprojecten per wijk, in het bijzonder door een test van renovatiecoaching per wijk en de invoering van een extra premie voor projecten die deze logica volgen.

2. Op het vlak van verwarming, ventilatie en klimaatregeling

- Afschaffing van de RENOLUTION-premies voor gasketels in 2023.
- Verplichte installatie van koolstofvrije verwarmingssystemen voor nieuwbouw en grote renovatieprojecten in 2025.
- Verbod op het gebruik van mazoutketels vanaf 2030 voor de overheidssector en 2035 voor alle sectoren.
- Bepalen van een plan om van fossiele brandstoffen af te stappen en tegen 2050 volledig koolstofvrij te zijn.

→ Zie

[LKEP > pijler 1](#)

[LKEP > pijler 2](#)

VERSNELDE TRANSITIE OP HET VLAK VAN MOBILITEIT

Hoewel de directe broeikasgasemissies zowel in het Brussels Gewest als op wereldniveau dalen, blijven ze voor de mobiliteitssector stabiel en vertegenwoordigen ze nog steeds 26% van de gewestelijke emissies. Vooral het vrachtvervoer is verhoudingsgewijs een grote uitstoter. Om nog maar te zwijgen over de negatieve effecten van de verkeerscongestie op de lucht- en levenskwaliteit! Met het LKEP wil het Gewest dus het gewestelijke mobiliteitsbeleid ondersteunen dat in het [Good Move](#)-plan is vastgelegd, om:

- De transitie naar emissievrije voertuigen te bevorderen.
- Het gebruik van de eigen auto terug te dringen door actieve en multimodale mobiliteit aan te moedigen.

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN HET LKEP

1. Opvolging van de uitvoering van de maatregelen van het gewestelijke mobiliteitsplan Good Move.
2. Invoering van een slimme kilometerheffing voor auto's, met de nodige begeleidende maatregelen.
3. Ondersteunen van de opkomst van emissievrije voertuigen, met name elektrische auto's, als alternatief voor verbrandingsmotoren, met name door tegen 2035 te voorzien in 11.000 publiek toegankelijke laadpalen.
4. Ondersteunen van autodelen en ontmoedigen van voertuigen die niet geschikt zijn voor verplaatsingen in de stad.
5. Oprichting van een multimodaal platform voor logistiek op de site van Schaarbeek-Vorming.
6. Veralgemening van voorbeeldige en koolstofarme wagenparken van overheidsinstanties.
7. Vermindering van de uitstoot van gefluoreerde gassen door airconditioning in het openbaar vervoer.

→ Zie [LKEP > pijler 11](#)

[LKEP > pijler 12](#)

Voor de maatregelen in verband met de luchtkwaliteit, zie [Pijler 4 - Verbetering van de luchtkwaliteit](#).

MEER DUURZAME ENERGIE PRODUCEREN

Het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest biedt weinig oplossingen om op grote schaal hernieuwbare energie te produceren. Met het nieuwe LKEP bevestigt het Gewest niettemin zijn wens om het productieniveau tegen 2030 te verdrievoudigen. Hiertoe wil het Gewest:

- Bestaande oplossingen ondersteunen, zoals thermische en fotovoltaïsche zonne-energie, warmtepompen, ondiepe verticale geothermische energie en biogasproductie met ingebruikneming van de biomethanisatie-eenheid.
- De ontwikkeling bevorderen van energiegemeenschappen die zelf opgewekte elektriciteit delen, uitwisselen en verkopen.
- Innovatie aanmoedigen, met name wat betreft oplossingen voor de productie van warmte en koude uit hernieuwbare energiebronnen.

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN HET LKEP

1. Ondersteuning van het ontstaan van energiegemeenschappen, met name voor huurders, mede-eigendommen en sociale huisvesting.
2. Ingebruikneming van biomethanisatie-eenheid tegen 2026.
3. Aanpassing van steunmechanismen voor hernieuwbare energie.
4. Ondersteuning van de ontwikkeling van verwarmingsnetwerken op basis van hernieuwbare energie.
5. Onderzoek naar een elektriciteitsstarief dat gunstig is voor de productie van warmte uit hernieuwbare energiebronnen.

→ Zie

LKEP > pijler 9

LKEP > pijler 10

VERMINDERING VAN HET VOLUME VERBRAND AFVAL

Afvalverbranding is verantwoordelijk voor 7% van de gewestelijke broeikasgasemissies. De doelstellingen met betrekking tot een vermindering van de afvalstroom in het [gewestelijk Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan 2018-2023](#) komen dus overeen met de klimaatdoelstellingen.

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN HET LKEP

1. • Vermindering met 30% van de verbrande afvalstroom tegen 2030.

→ Zie

LKEP > pijler 15

PIJLER 2 – VERMINDEREN VAN DE INDIRECTE UITSTOOT VAN BROEIKASGASSEN

Alles wat in het gewest wordt gebruikt en erbuiten wordt geproduceerd, heeft ergens in de wereld broeikasgasemissies gegenereerd. Hoewel die emissies bij gebrek aan geharmoniseerde berekeningssystemen moeilijk te berekenen zijn, zijn ze alleszins veel groter dan de directe emissies. Het Gewest wil er daarom voor zorgen dat de indirecte broeikasgasemissies in hetzelfde tempo worden verminderd als de directe emissies. Daartoe zal het gewest vanaf 2023 over een geharmoniseerde berekeningsmethode beschikken.

DUURZAAM BOUWEN EN RENOVEREN

Aangezien het Brusselse gebouwenpark op grote schaal moet worden gerenoveerd, wil het Gewest de indirecte uitstoot van broeikasgassen die verband houdt met de productie van materialen en het beheer van bouwafval zo veel mogelijk beperken, in overeenstemming met een duurzame aanpak. Verschillende instrumenten, zoals TOTEM of GRO, maken het nu al mogelijk oplossingen te integreren en duurzame gebouwen te ontwerpen vanuit het oogpunt van de circulaire economie. Het Gewest wil deze instrumenten op termijn dan ook gebruiken voor alle bouw- of renovatieprojecten.

VOORNAAMSTE ACTIES VAN HET LKEP

1. Lancering, in 2025, van een regeling ter ondersteuning van het gebruik van instrumenten voor optimalisering van de duurzaamheid in de bouw (TOTEM, GRO enz.) door ontwerpers en bouwheren.
2. Invoering van een verplichting om deze instrumenten in 2030 te gebruiken:
 - Voor alle nieuwbouwprojecten van publieke en particuliere bouwheren;
 - Voor alle zware renovatieprojecten in woongebouwen van publieke bouwheren;
 - Voor alle zware renovatieprojecten in tertiaire gebouwen van publieke en particuliere bouwheren.
3. De vaststelling van duurzaamheidsvereisten, beoordeeld aan de hand van de GRO-tool, voor nieuwbouwprojecten van publieke bouwheren.

→ Zie [LKEP > pijler 3](#)

BETER PRODUCEREN, BETER ETEN

Op wereldschaal is voedsel verantwoordelijk voor 37% van de uitstoot van broeikasgassen. Maar een herziening van onze voedselproductie kan een antwoord bieden op meerdere uitdagingen op milieu-, sociaal, gezondheids-, werkgelegenheids- en economisch gebied. Daarom wil de nieuwe gewestelijke strategie **Good Food 2** veranderingen in het Brussels voedselsysteem bevorderen om het sociaal rechtvaardig en ecologisch duurzaam te maken.

Het nieuwe LKEP bevestigt en onderschrijft de doelstellingen van de Good Food-strategie om in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een structurele verschuiving teweeg te brengen naar een duurzaam voedselsysteem dat de mens en andere diersoorten respecteert, de biodiversiteit regeneert en banen creëert. In het bijzonder:

- **De agro-ecologische productie op het grondgebied ondersteunen**, door het behoud van alle gewestelijke landbouwgronden die zijn opgenomen in het Gewestelijke Bodembestemmingsplan (GBP), door agro-ecologie toe te staan in bepaalde groene zones van het GBP naargelang hun specifieke kenmerken en door de voedseldimensie te versterken in ontwikkelingsprojecten;
- **Het aanbod van gezonde en duurzame voedselproducten stimuleren**, door de ontwikkeling van intergewestelijke samenwerking en het opzetten van een geïntegreerd logistiek aanbod voor ambachtelijke producenten van duurzame voeding;
- **Een duurzaam voedingspatroon stimuleren** met een redelijk beperkt aandeel vlees en zuivelproducten, en een groter aandeel peulvruchten, fruit en groenten;
- **Voedselverspilling tegengaan** bij de bron.

→ Zie [LKEP > pijler 13](#)

DE ECONOMISCHE TRANSITIE BEVORDEREN

De transitie naar een duurzame samenleving impliceert een economische transitie. In het kader van **The Shifting Economy**, de gewestelijke strategie voor een economische transitie, wil het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de transformatie van de Brusselse economische activiteiten ondersteunen zodat ze bijdragen tot een aanpak van de uitdagingen op sociaal en milieuvlak, in het bijzonder de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen.

Het LKEP wil het actieplan voor deze transitie begeleiden, met name het principe om vanaf 2030 gewestelijke overheidssteun te omleiden voor economische activiteiten die op sociaal en milieugebied een voorbeeldfunctie vervullen.

→ Zie [LKEP > pijler 14](#)

PIJLER 3 – ZICH AANPASSEN EN DE STEDELIJKE VEERKRACHT TEGENOVER DE EFFECTEN VAN DE KLIMAATVERANDERING VERSTERKEN

Naast de strijd tegen de directe en indirecte uitstoot van broeikasgassen moet het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zich aanpassen aan de nu al merkbare effecten van de klimaatverandering: de opeenvolgende hittegolven en droogteperiodes, hevige stormen, intense regenval, overstromingen, hitte-eilanden, verlies van biodiversiteit en nieuwe ziekten. Daarnaast moet het Gewest ook veerkrachtig zijn om andere toekomstige verstoringen op te vangen en op duurzame wijze een kwaliteitsvolle stedelijke omgeving te ontwikkelen.

VERSTERKING VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN

Bodem, water, lucht, natuuren bossen worden in het bijzonder blootgesteld aan de effecten van klimaatverandering. Maar het zijn ook krachtige middelen in de strijd tegen de klimaatverandering. In overeenstemming met de aanbevelingen van de Europese Unie geeft de gewestelijke regering de voorkeur aan natuurlijke oplossingen (*Nature Based Solutions*).

Bodems

Omdat ze essentieel zijn in de strijd tegen overstromingen en hitte-eilanden, maar ook voor de ontwikkeling van de natuur en de biodiversiteit, wil het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een proactief beleid voeren voor de bescherming en het beheer van de Brusselse bodems.

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN HET LKEP

1. Integratie van de bodemkwaliteit en valorisatie van kwaliteitsvolle bodems in de keuzes op het vlak van stadsplanning en in stadsprojecten;
2. Herstel van aangetaste bodems;
3. Behoud van natuurlijke gronden door vastgoed bij voorkeur op reeds waterdicht gemaakte grond te ontwikkelen.

Met name het beukenbos (de "beukenkathedraal") van het Zoniënwood, dat 10% van de gewestelijke oppervlakte uitmaakt, wordt bedreigd en zal moeten diversifiëren om niet volledig te verdwijnen. In 2016 keurde de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het [Natuurplan](#) goed, dat gericht is op het behoud en de ontwikkeling van de natuur in het gewest. Het LKEP wil de 27 maatregelen van dit plan ondersteunen.

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN HET LKEP

1. Opzetten van concrete vergroeningsacties in de stad (schoolpleinen, gewestwegen, gemeentegronden enzovoort);
2. Analyse van de risico's in verband met de gevolgen van de klimaatverandering voor de gewestelijke groene ruimte en voor bomen in het bijzonder.

→ Zie [LKEP > pijler 5](#)

Natuur en biodiversiteit

Bestuiving, regulering van temperatuur en luchtkwaliteit, wateropslag... De natuur levert ons vitale "ecosysteemdiensten", die nu door de klimaatopwarming worden bedreigd.

DE TRANSFORMATIE VAN DE STAD BEVORDEREN

Renovatie van gebouwen, duurzame mobiliteit, ontwikkeling van groene ruimten, waterbeheer, energieproductie ... Het Gewest zal de gevolgen van de klimaatverandering des te sterker het hoofd kunnen bieden als ze volledig worden geïntegreerd in het ontwerp van ontwikkelingsplannen en stedenbouwkundige projecten. Een wijkgebaseerde aanpak zal schaalvoordelen bieden en synergieën mogelijk maken.

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN HET LKEP

1. Integratie van de uitdagingen in verband met de klimaatverandering in de gewestelijke planingsinstrumenten, met name het Gewestelijk Bodembestemmingsplan (GBP) en de Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening (GSV);
2. Aanleg van nieuwe groene ruimten;
3. Steun voor innovatieve lokale op de natuur gebaseerde projecten die de aanpassing aan de gevolgen van de klimaatverandering bevorderen;
4. Ontwikkeling van indicatoren voor de monitoring van het Brusselse beleid inzake aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering.

→ Zie

LKEP > pijler 4

LKEP > pijler 5

LKEP > pijler 8

GEZONDHEID EN TOEGANG TOT ESSENTIËLE DIENSTEN BESCHERMEN

De klimaatverandering heeft en zal reële gevolgen hebben voor de gezondheid van de mens: direct, door ziekten of ongevallen ten gevolge van de aantasting van het milieu (hittesgolven, ozonpieken, stormen enzovoort), of indirect, door de toegang tot essentiële diensten zoals water, energie, vervoer, telecommunicatie, gezondheidszorg of voedsel in gevaar te brengen. Het Brussels Gewest wil alles in het werk stellen om op deze risico's te anticiperen en ze te beperken.

Crisissituaties

Het Gewest beschikt over sectorale plannen en programma's om te anticiperen op en om te gaan met de risico's en crisissen die onder zijn bevoegdheid vallen. Op milieugebied gaat het bijvoorbeeld om het Waterbeheerplan, het Ozon- en hitteplan, de Strategie inzake Bestuivers of de Good Food-strategie. Deze sectorale plannen moeten worden geïntegreerd en gecoördineerd binnen het Globaal Veiligheids- en Preventieplan (GVPP) dat door Brussel Preventie & Veiligheid is opgesteld. Het LKEP wil deze sectorale instrumenten versterken via gerichte acties voor bepaalde risico's.

VOORNAAMSTE ACTIES VAN HET LKEP

1. Beoordeling van brandrisico's in de gewestelijke groene ruimten;
2. Goedkeuring van een Stormplan voor het Zoniënwoud;
3. Bewustmakingscampagnes over de risico's van de effecten van klimaatverandering op de gezondheid (bv. Extreme hitte) en over hoe zich daartegen te beschermen;
4. Opstellen van een nieuw plan voor het beheer van gezondheidsrisico's.

Essentiële diensten

Wat betreft de essentiële diensten vallen de meeste aanpassings- en veerkrachtmaatregelen onder de verantwoordelijkheid van beheersorganen zoals de MIVB voor het openbaar vervoer, Sibelga voor energie of Vivaqua voor water. Met het LKEP wil het Gewest deze organen steunen en mobiliseren om de continuïteit te verzekeren van deze essentiële diensten die cruciaal zijn voor de bevolking en voor het functioneren van het Gewest.

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN HET LKEP

1. Integratie van klimaatgerelateerde risicopreventie in de beheerscontracten, investeringsplannen en preventieplannen van de instellingen die essentiële diensten beheren;
2. Beoordeling van het effect van klimaatverandering op de continuïteit van de voorziening en distributie van energie en water.

→ Zie

LKEP > pijler 6

LKEP > pijler 7

PIJLER 4 – VERBETERING VAN DE LUCHTKWALITEIT

Ondanks de vermindering van luchtverontreinigende stoffen sinds de jaren 1990 in het Brussels Gewest, blijft luchtverontreiniging verantwoordelijk voor ongeveer 6.500 vroegtijdige sterfgevallen per jaar in België en treft ze vooral de meest kwetsbaren. De hittegolven door klimaatverandering zullen dit aandeel nog vergroten, door het risico van hoge ozonconcentraties. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft zich tot doel gesteld om tegen 2035 de meest recente aanbevelingen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) te bereiken, met bijzondere aandacht voor de mensen die het kwetsbaarst zijn voor luchtverontreiniging.

BEHEERSING VAN DE KWALITEIT VAN DE BUITENLUCHT

Verbetering van de luchtkwaliteit impliceert nauwkeurige monitoring, vooral in gebieden waar de meest kwetsbare mensen worden blootgesteld, zoals kinderen, bejaarden of zieken, en in gebieden waarvan wordt aangenomen dat ze sterk verontreinigd zijn. Met het LKEP wil het Brussels Hoofdstedelijk Gewest daarom het meetnet versterken.

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN HET LKEP

1. De luchtkwaliteitsnormen aanscherpen in het licht van de nieuwe richtwaarden van de WGO;
2. Versterkte bewaking van de luchtkwaliteit in gebieden die als sterk verontreinigd worden beschouwd en in gevoelige gebieden, met name in de buurt van scholen;
3. Versterking van de communicatie over de kwaliteit van de buitenlucht en de gevolgen ervan.

→ Zie [LKEP > pijler 17](#)

DRASTISCHE BEPERKING VAN DE UITSTOOT VAN VERONTREINIGENDE STOFFEN

Vervoer

Vervoer is de belangrijkste oorzaak van de uitstoot van stikstofoxiden (NO_x) in het Brussels Gewest. Hoewel het vrachtovervoer slechts 17% van het verkeer vertegenwoordigt, is het verantwoordelijk voor 30% van de luchtverontreiniging. Daarom wil het Gewest de uitvoering van de logistiekgerelateerde maatregelen van het gewestelijke mobiliteitsplan Good Move ondersteunen en versnellen.

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN HET LKEP

1. Invoering van een deeltjestest tijdens technische inspecties;
2. Ontwikkeling van emissievrije alternatieven voor het wegvervoer voor de "laatste kilometers".

→ Zie [LKEP > pijler 11](#)

[LKEP > pijler 12](#)

Verwarming met hout

In het Brusselse Gewest is de verwarming in woningen en kantoren verantwoordelijk voor bijna 95% van de uitstoot van stikstofdioxide (SO_x), meer dan een kwart van de uitstoot van stikstofoxiden (NO_x) en fijn stof. Naast de regelgeving die de installatie van nieuwe verwarmingstoestellen met kolen en stookolie verbiedt, wil het Gewest ook het gebruik van verwarming met hout beperken, eveneens een belangrijke bron van luchtverontreinigende emissies.

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN HET LKEP

1. Verbod op de installatie van centrale verwarming op hout in nieuwbouw- of grote renovatieprojecten vanaf 2025;
2. Opnemen van houtverwarmingstoestellen in de regelgeving betreffende de Energieprestaties van gebouwen (EPB);
3. Bewustmakingscampagnes over de effecten van verwarming met hout en best practices.

→ Zie [LKEP > pijler 2](#)

VERBETEREN VAN DE KWALITEIT VAN DE BINNENLUCHT

De luchtverontreiniging binnenshuis is vaak onzichtbaar en geurloos, maar toch schadelijk voor de gezondheid. Deze verontreiniging is vooral gerelateerd aan het gebruik van producten die vluchtige organische stoffen afgeven (schoonmaakmiddelen, pesticiden, verf, meubilair), en verergert door vochtigheid en gebrekkige ventilatie binnenshuis. Omdat deze verontreiniging gelinkt is aan de handelingen van mensen binnenshuis wil het Gewest de bestaande middelen voor bewustmaking uitbreiden.

VOORNAAMSTE MAATREGELEN VAN HET LKEP

1. Uitbreiding van de interventiegebieden van de Regionale Cel voor Interventie bij Binnenluchtvervuiling (RCIB), van woningen tot kwetsbare gebieden (crèches, scholen, kantoren);
2. Versterking van de opleidingsstructuren en bewustmakingscampagnes over de kwaliteit van de binnenlucht.

→ Zie [LKEP > pijler 16](#)

ESSENTIËLE VOORWAARDEN WAARAAN MOET WORDEN VOLDAAN

Met deze nieuwe LKEP blijft het Brussels Gewest antwoord bieden op de klimaaturgentie, om de transitie naar een koolstofarme samenleving flink te versnellen. Maar deze uitdaging kan alleen worden aangegaan door collectief te voldoen aan enkele essentiële voorwaarden, die volledig in het plan zijn geïntegreerd.

SAMEN ACTIE ONDERNEMEN

→ Met de burgers:

De transitie moet voor en met de Brusselaars gebeuren. Burgervergaderingen over het klimaat, versterking van de steun voor buurtinitiatieven, bewustmaking van de meest kwetsbare groepen en algemene ontwikkeling van burgerparticipatie in klimaatgerelateerde kwesties: het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wil alle gebruikers mobiliseren om dit nieuwe samenlevingsmodel collectief te definiëren en te implementeren.

→ Met de lokale overheden:

De gemeenten en OWMW zijn belangrijke actoren en partners van het Gewest en vervullen een voorbeeldfunctie. Daarom voorziet het LKEP in een versterking van hun technische en financiële steun, overeenkomstig de gewestelijke doelstellingen inzake lucht, klimaat en energie.

→ Met het bedrijfsleven:

Ondernemingen, werknemers en opleidingsorganisaties zijn van essentieel belang voor de uitvoering van de transitie. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is zich hiervan bewust zet zich in het kader van het LKEP in om meer te investeren in opleiding en begeleiding voor beroepen die verband houden met de bouw, de energieprestaties van gebouwen en de circulaire economie, en om deze beroepen aantrekkelijker te maken.

FINANCIËLE MIDDELEN VRIJMAKEN

De ambities van het Gewest opvoeren om de klimaatverandering te bestrijden en zich eraan aan te passen, brengt zowel kosten als opportuniteiten met zich mee. Tegen 2030 worden de kosten van de nieuwe LKEP-maatregelen geraamd op 3,2 miljard euro, te dragen door de openbare en de privésector. Om in de nodige middelen te voorzien, wil het LKEP niet alleen de bestaande budgetten en geplande investeringen herschikken, maar ook partnerschappen ontwikkelen en financieringsmethoden diversifiëren: Europese financiering, investeringen door derden, klimaatobligaties (*Green Bonds*) en zelfs koolstoftarieven moeten worden ontwikkeld. Bovendien wordt geschat dat voor elke euro die door de overheid wordt geïnvesteerd, via een hefboomeffect tussen 4 en 8 euro wordt "terugverdiend": financiering van klimaatmaatregelen is dus in feite investeren in de hele samenleving.

ANTICIPEREN OP RISICO'S

De maatregelen van het nieuwe LKEP zullen de levenskwaliteit van de Brusselaars op het gebied van huisvesting, leefomgeving en gezondheid verbeteren. Zonder flankerende beleidsmaatregelen kunnen zij echter negatieve gevolgen ondervinden op vlak van koopkracht, toegang tot huisvesting of de aantrekkelijkheid van het Gewest, waar bijna een op de drie inwoners leeft van een inkomen dat onder de armoederisicodrempel ligt. Aangepaste instrumenten en communicatie, premies en toeslagen bij huurovereenkomsten, innoverende financieringsoplossingen op lange termijn voor verhuurders met een laag inkomen, een billijk transitieplan voor economische activiteiten en risicovolle beroepen ... Het LKEP integreert deze voorwaarden in elk van zijn maatregelen om een billijke en inclusieve transitie te garanderen.

WERKGELEGENHEIDSKANSEN GRIJPEN

Het uitvoeren van de LKEP-maatregelen vereist het mobiliseren van geschoolde en beschikbare arbeidskrachten. Alleen al de bouw- en renovatiecomponent gaat gepaard met een jobcreatie van naar verwachting 16.000 niet-verplaatsbare banen. Daarom omvat het LKEP maatregelen om mensen aan te trekken voor banen waar een tekort aan is, en de ontwikkeling van opleidingen in een strategie die is ontwikkeld door Construcity.brussels, de Pool Opleiding-Werk voor de bouwsector in Brussel.

INTEGRATIE VAN DE DIGITALE TRANSITIE

De digitalisering is zowel een kans om de klimaattransitie te ondersteunen als een risico vanwege de energie- en milieueffecten ervan. Via het LKEP versterkt het Gewest zijn acties ten gunste van een verantwoorde digitalisering, met name door de goedkeuring van een gewestelijke strategie voor een verantwoorde digitalisering, de voorbeeldfunctie van de overheden en de integratie van passende criteria in het label "Ecodynamische Onderneming".

VERSTERKING VAN HET KLIMAATBELEID

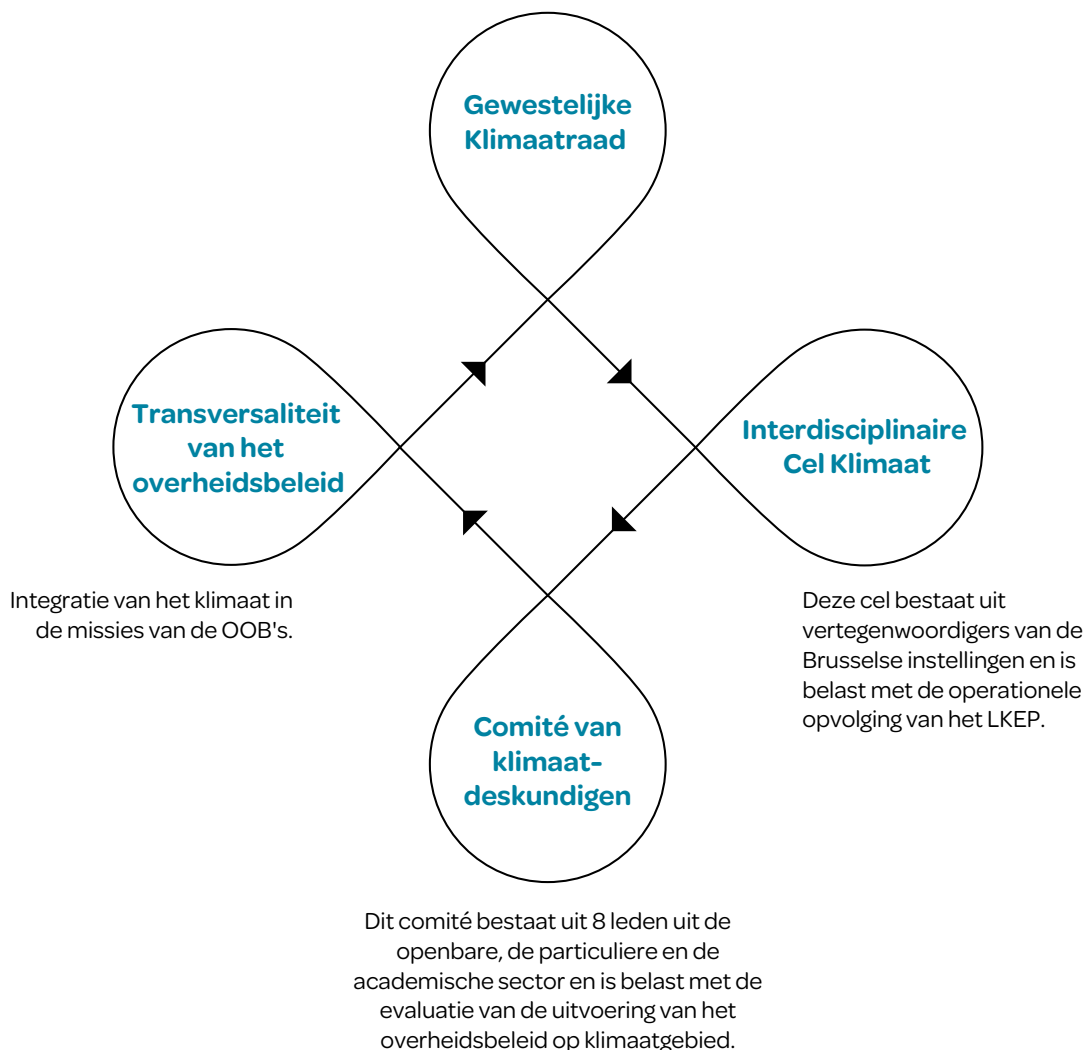
Bij elke beslissing, elk project, elke maatregel die wordt genomen, moet voortaan worden gekeken naar het effect ervan op het klimaat, zowel wat de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen als de aanpassing aan de klimaatverandering betreft. Daarom zet het Gewest in op een voorbeeldig klimaatbeleid.

→ Zie [LKEP > Hoofdstuk 6.4](#)

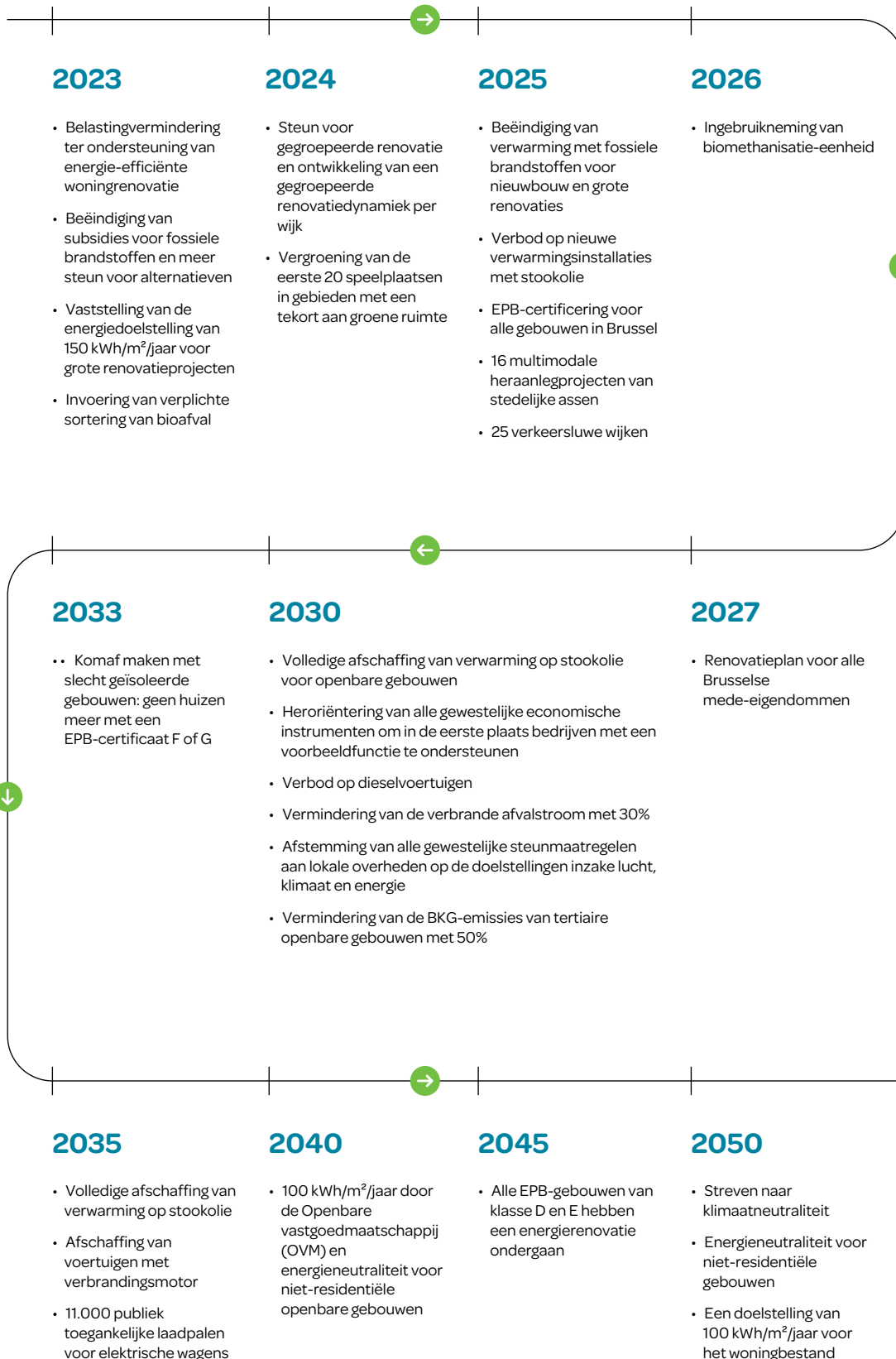
Klimaatbeleid als vector van de paradigmaverschuiving in het gewest

ILLUSTRATIE VAN KLIMAATGOVERNANCE

Deze raad, waarin vertegenwoordigers van alle ministers zitting hebben, staat in voor de uitvoering van het LKEP en van de transversale besluiten.

TIJDSHEMA VAN DE VOORNAAMSTE MAATREGELLEN VAN HET LKEP

Ver. uit. : B. Dewulf & B. Willocx · Havenlaan 86C/3000 · 1000 Brussel
D/2022/5762/18

Het volledige Lucht-Klimaat-Energieplan is beschikbaar op leefmilieu.brussels

